

BUITENGEWOON

Bedrijfsopleiding 'leiden van moreel beraad'

Vierde bijeenkomst – moreel beraad -aandacht,
presentie, reductie in de zorg en verbatimbespreking

Tilburg, najaar 2021

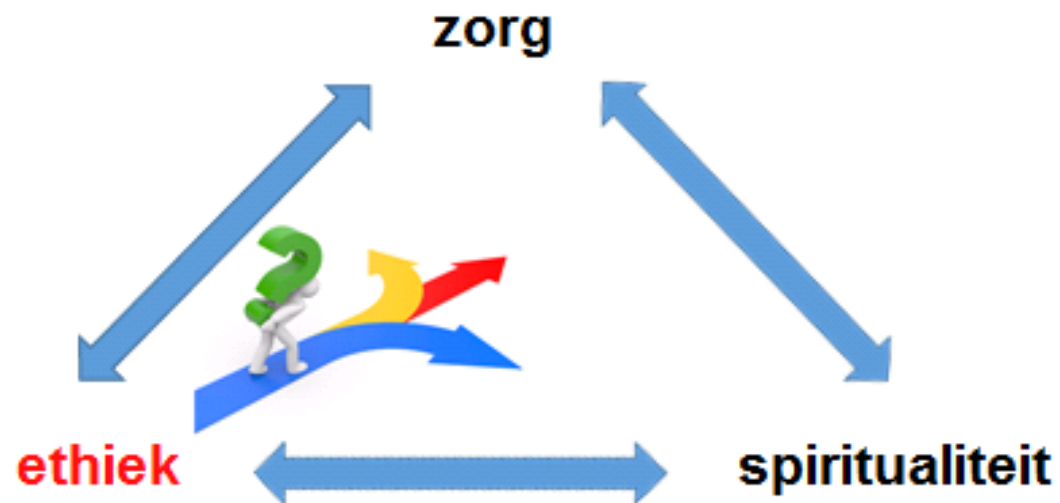
docent/trainer: Ad van Kuyck

- eerste uur verbatimbespreking
- tweede uur aandacht en reductie
- derde uur oefenen leiden van moreel beraad

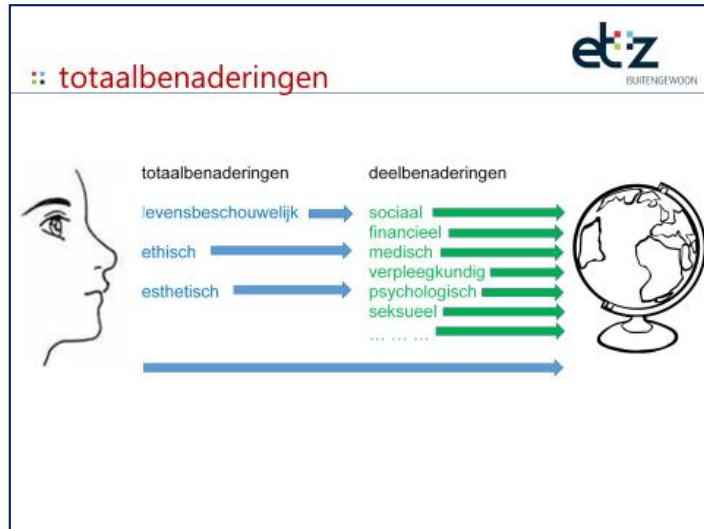

tweede uur aandacht en reductie

Bedrijfsopleiding 1

et:z
BUITENGEWOON

Ethische vraag:

- formulering moet neutraal zijn
- in de vraag een persoon voorkomen wiens gedrag centraal staat
- gaan over datgene waarover je je het meeste druk maakt
- het moet een vraag naar iets zijn waarover je van mening verschilt

moeten, 'dienen', of 'behoren' te doen...

- mogen wij... (mag ik)
- moeten wij... (moet ik)
- is het goede zorg om...
- is het verantwoord om...

et:z
BUITENGEWOON

ethiek stelt de vraag:
hoe kunnen we goed handelen bevorderen?

op deze vraag is geen standaard antwoord mogelijk

et:z
BUITENGEWOON

ETZ-methode van ethisch redeneren

principe ethiek – moreel beraad

- 1 wat is je eerste gevoel?
- 2 welke informatie ontbreekt?
- 3 wat is de gewenste situatie?
- 4 wat is de ethische vraag?
- 5 welke principes/waarden zijn in het geding?

principes	kernwaarden bijvoorbeeld	waarden afdeling bijvoorbeeld
-respect voor autonomie -weldoen -niet schaden -rechtvaardigheid	-passie -open -presteren -flexibel	-respect -professionaliteit -samenwerking

6 hoe gaan we verder?

Bedrijfsopleiding 2

 MENSBEELD

het idee dat mensen hebben over
'wat een mens eigenlijk is',
bepaalt in belangrijke mate welke
ethische vragen ze hebben

zorgende mensbeeld autonome mensbeeld

Tronto ziet zorgen als een morele handeling:

oog hebben voor
ervoor zorgen dat
zorgen
reageren op zorg

morele elementen

- aandacht
- verantwoordelijkheid
- competentie
- responsiviteit

Joan Tronto

morele elementen

neem een patiënt in gedachte met wie je een 'klik' hebt
of
bespreek een patiënt, die de (meeste) collega's kennen en met wie de zorg niet 'lekker' loopt

Bedrijfsopleiding 3

wat is dan spiritualiteit/spiritueel?

geen definitie, maar zoekontwerp

- wat inspireert je?
- wat houd je gaande?
- waar leef je voor?
- waar is je thuis?
- wie zie je staan?
- wat vind je echt belangrijk?
- is er leven na de dood?

vragen die zich aan je opdringen

luisteren van buiten naar binnen

houding

- aandacht voor verschillende betekenislagen
- omgaan met vragen waarop je geen antwoord kunt geven
- aandacht voor het spirituele proces

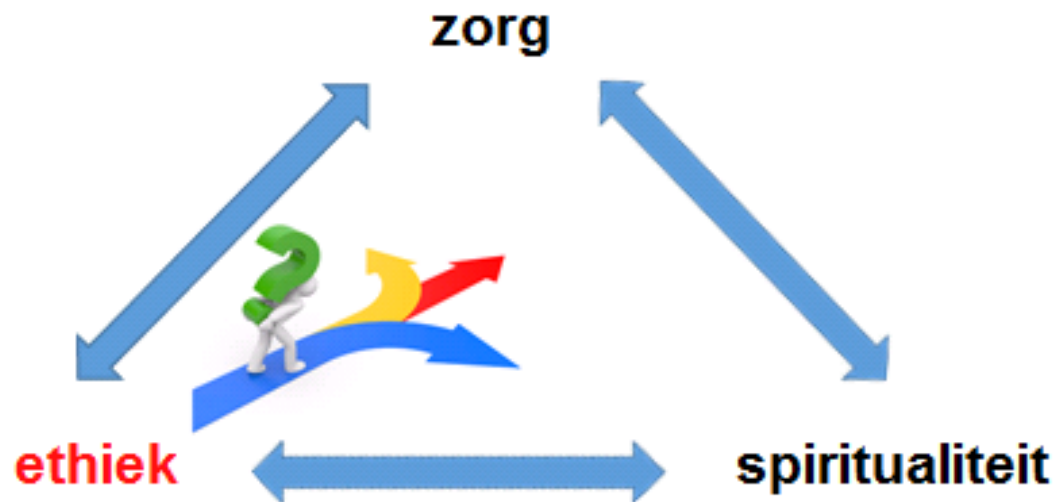
Marc Desmet

deugdenethiek als brug tussen spiritualiteit en palliatieve **zorgethiek**

eerste uur verbatimbespreking

een goede casus voor moreel beraad
is een casus die één van de deelnemers
aan het beraad zelf heeft meegemaakt
en te denken geeft

onderbuikgevoel- onrust- woelen in bed-zit niet lekker

verder moet het een verhaal zijn
met een morele lading en moet het
een casus zijn die voor de andere
deelnemers interessant is (herkenbaar)

casusbespreking

:: principe ethiek – moreel beraad

- 1 wat is je eerste gevoel?
- 2 welke informatie ontbreekt?
- 3 wat is de gewenste situatie?
- 4 wat is de ethische vraag?
- 5 welke principes/waarden zijn in het geding?

principes	kernwaarden bijvoorbeeld	waarden afdeling bijvoorbeeld
<ul style="list-style-type: none"> -respect voor autonomie -weldoen -niet schaden -rechtvaardigheid 	<ul style="list-style-type: none"> -passie -open -presteren -flexibel 	<ul style="list-style-type: none"> -respect -professionaliteit -samenwerking

6 hoe gaan we verder?

moreel beraad: zorgethiek 'klikgesprek'

aandacht:

hoe komt pt. jouw leven binnen?
hoe vraagt pt. aandacht?
wat zie je/ervaar je?
wat weet je van de (spiritualiteit) pt.?
wat staat er op het spel?
wat zijn de opgaven voor de pt.
vindt er reductie plaats?

verantwoordelijkheid:

wat is je verantwoordelijkheid?
waar voel je je verantwoordelijk voor?
waar ga je voor?
waar ga je niet voor?

competentie:

waar breng je je beroep in?
waar breng je jezelf in?
wat voelt goed?
wat voelt niet goed?

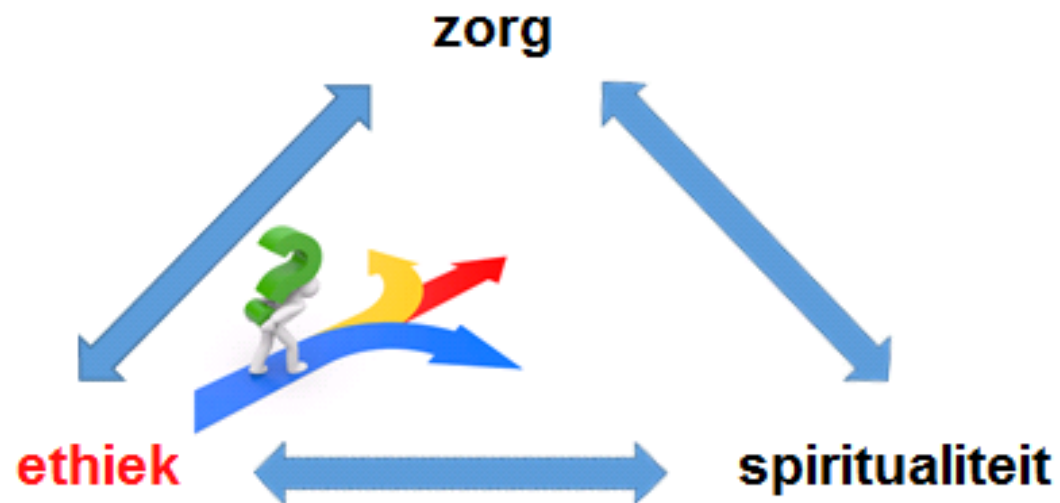
responsiviteit:

wat was de reactie van pt.?
wat deed dat met je?
heb je feedback georganiseerd?

tweede uur aandacht en reductie

'Zijn is gezien worden'-
Presentie en reductie in de zorg
prof. dr. Anne Goossensen

■ 'Zijn is gezien worden'

- aansluiten leefwereld en levensloop ander
- sneuvelen (reduceren) eigen referentie, reduceren staat echt waarnemen in de weg (gedeeld verstaan)
- onder ogen zien blinde vlekken op waarnemingsniveau
- zien wat het zien van ander dwarsboomt
- reductie= iemand **niet** zien staan= ander gelijk maken
aan zichzelf= totaliseren= kleiner maken= leed toevoegen
- ander is meer dan wij zien (innerlijke afbeelding)
- achterhalen van opgave(n) patiënt; wat staat er op het spel?= er zijn met= reductie reduceren

- wanneer kwam de patiënt jouw leven binnen?
- wat was je eerste gevoel? (inkleuring/afbeelding)
- doet de patiënt een appèl op jou?
- of doe jij een appèl op de patiënt?
- hoe heb je aandacht voor je patiënt?
- hoe geeft de patiënt betekenis aan situatie?
- wat staat er op het spel- zijn/haar opgave(n)?
- wat weet je van de patiënt? (leefwereld/levensloop)
- vindt er reductie plaats?

reductie beschreven in het boek van Léonie Holtes hoofdstuk 5 'De eerste indruk'

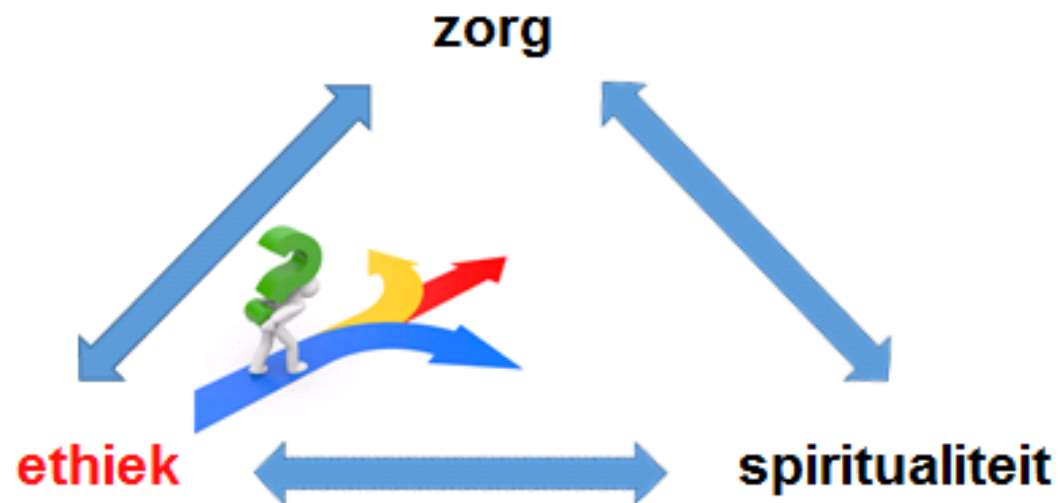

- De eerste indruk 59-*64
- Slungelige, bleke jongen *64-*67
- Dennis *67-*69 - Terug naar de Psychopathie 71-72 tot Toen ik...
- Toen ik... Een grijze man 72-75

reductie in je eigen praktijk...

derde uur moreel beraad

- 1 wat is je eerste gevoel?
- 2 welke informatie ontbreekt?
- 3 wat is de gewenste situatie?
- 4 wat is de ethische vraag?
- 5 welke principes/waarden zijn in het geding?

principes	kernwaarden ETZ	waarden afdeling bijvoorbeeld
<ul style="list-style-type: none">-respect voor autonomie-weldoen-niet schaden-rechtvaardigheid	<ul style="list-style-type: none">-passie-open-presteren-flexibel	<ul style="list-style-type: none">-respect-professionaliteit-samenwerking

- 6 hoe gaan we verder?

moreel beraad: zorgethiek 'klikgesprek'

aandacht:	verantwoordelijkheid:	competentie:	responsiviteit:
hoe komt pt. jouw leven binnen? hoe vraagt pt. aandacht? wat zie je/ervaar je? wat weet je van de (spiritualiteit) pt.? wat staat er op het spel? wat zijn de opgaven voor de pt.? vindt er reductie plaats?	wat is je verantwoordelijkheid? waar voel je je verantwoordelijk voor? waar ga je voor? waar ga je niet voor?	waar breng je je beroep in? waar breng je jezelf in? wat voelt goed? wat voelt niet goed?	wat was de reactie van pt.? wat deed dat met je? heb je feed back georganiseerd?

verbatimbespreking + kort verslag moreel beraad

bijeenkomst 3:

...

verbatimanalyse 1

aub 10 x kopiëren en
meebrengen

bijeenkomst 4:

...

verbatimanalyse 2

aub 10 x kopiëren en
meebrengen

bijeenkomst 5:

...

verbatimanalyse 3

aub 10 x kopiëren en
meebrengen

- Lezen:
ETZ – jaarverslag 2018
Commissie Ethiek

- Bekijken: Ad Verbrugge spreekt over Vrijheid:
<https://tvblik.nl/human-doc/ad-verbrugge>